

PATRISTICA

PATRISTICS

Omiliile la Sfântul Ioan Botezătorul (CXXVII, CXXXVII, CLXVII, CLXXIII, CLXXIV și CLXXIX) ale Episcopului Petru Chrysologul

Dragoș BOICU¹

Abstract:

The personality of Saint John the Baptist is often evoked by the bishop of Ravenna, so that of the approximately 180 homilies preserved from Saint Peter, 13 are dedicated to the Forerunner of Jesus Christ. From these 13 sermons we render in Romanian translation the homilies focused on either to his tragic end or to his preaching and activity in the Jordan desert (CXXVII, CXXXVII, CLXVII, CLXXIII, CLXXIV and CLXXIX).

Keywords:

Peter Chrysologus, Ravenna, homiletics, Patristic exegesis, Latin Patristics

I

Personalitatea Sfântului Ioan Botezătorul este adesea evocată de către episcopul Ravennei, astfel încât din cele aproximativ 180 de omilii păstrate de la Sfântul Petru, 13 sunt dedicate Înaintemergătorului Domnului. Este foarte adevărat că ele sunt rostite cu anumite ocazii care au în centru fie momentul nașterii marelui proroc, fie sfârșitul său atât de sângeros.

---

¹ Dragoș Boicu, Asistent la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. E-mail: dragos.boicu@ulbsibiu.ro.

Trei omilii (LX-LXII) ale Sfântului Petru Chrysologul despre Crezul Apostolic

Există un grupaj de șapte cuvântări (Sermones 86-92) care expun zămislirea și nașterea Sfântului Ioan Botezătorul și care au fost rostite în preajma Crăciunului, potrivit tradiției „Adventului primitiv”, asupra căruia vom reveni într-o viitoare contribuție.

Pe lângă acest grupaj de predici care se concentrează asupra primului capitol din Evanghelia de la Luca – și care trebuie abordate în cadrul premergător Crăciunului –, în corpusul omiletic al Sfântului Petru Chrysologul mai întâlnim încă șase omilii ce tratează pasaje evanghelice care îl au în centru pe Înaintemergătorul Ioan.

Omilia	Titlu	Pericopă
CXXVII	De natale sancti Iohannis Baptistae	<i>Mt</i> 14, 3-11
CXXX VII	Ubi Iohannes convolat ad desertum	<i>Lc</i> 3, 2-14
CLXVII	[De iuiunio] secundus	<i>Mt</i> 3, 1-4
CLXXII I	De Iohanne Baptista et Herode	<i>Mc</i> 6, 14-28
CLXXI V	De eodem secundus	<i>Mc</i> 6, 21-25
CLXXI X	(De sancto Iohanne Baptista)	<i>Mt</i> 11, 3-9

Sermones CXXVII, CLXXIII și CLXXIV

Aceste trei piese au ca temă „nativitas sancti Iohannis Baptistae”, autorul referindu-se la nașterea întru veșnicie prin moartea martirică. Tăierea capului Sfântului Ioan este tâlcuită atât după varianta de la Matei, cap. 14 (Sermo CXXVII), cât și după cea de la Marcu, cap. 6 (Sermo CLXXIII și CLXXIV), aceste cuvântări fiind rostite, potrivit lui Franco Sottocornola, cu prilejul celebrării martiriului Sfântului Ioan, sărbătoare pe care misionarul xaverian o fixează în data de 24 iunie², ceea ce este foarte improbabil.

Cele trei omilii care prezintăuciderea Înaintemergătorului Ioan se mai remarcă și printr-o foarte studiată antiteză între portretul moral al Botezătorului, respectiv al lui Irod, între cele două zile de naștere (aniversarea lui Irod și nașterea întru veșnicie a lui

---

² Franco Sottocornola, *L' anno liturgico nei sermoni di Pietro Crisologo*, Casena, 1973, p. 111, 303–304.

Ioan), între libertatea virtuții și robia păcatului, între sămânța femeii și cea a șarpelui care încearcă prin omorârea lui Ioan să pună capăt planului de răscumpărare al întregii zidiri (CLXXIV.4).

În general, nuanțele alese pentru a interpreta pericopele menționate se înscriu în linia comună a consensului patristic și exegeza episcopului Petru Chrysologul pare să urmeze îndeaproape modelul hrisostomic. Totuși, se pot constata și diferențe.

Una dintre ele ar fi motivul pentru care Sfântul Ioan consideră căsătoria lui Irod cu Irodiada o nelegiuire. Pentru Sfântul Ioan Gură de Aur, această uniune e nepermisă pentru că nu are rolul unei căsătorii de levirat, chiar dacă Filip murise, întrucât lăsase un urmaș, pe Salomeea (*Omilii la Matei*, 48.3). În schimb Petru Chrysologul identifică nelegiuirea în faptul că Irodiada îl părăsise pe Filip, care încă trăia³, pentru a-l lua de soț pe Irod:

„Irodiada s-a grăbit să fie soție prin iubire nelegiuită celor doi frați, ca prin patimă să dezonoreze iubirea, ca să fie unită Irodiada cu Irod pentru a nu fi diferiți prin nume, cei ce erau asemănători în fărădelege, apucături și viață și să fie aduși împreună în cuvânt cei pe care rușinea i-a unit în fărădelege – deci această *Irodiadă voia să-l omoare* pe Ioan (*Mc* 6, 19)”. (CLXXIII.6)

Deși Ioan Gură de Aur îl consideră pe Irod principalul vinovat pentru acest adulter, Petru Chrysologul îl vede ca pe o unealtă docilă în mâna Irodiadei:

„Irod nu biruia sufletul femeii adultere și se deosebea de ea chiar în privința păcatului. Ea, ca să nu fie dovedită, căuta moartea celui ce o vădea, iar acela (Irod) urmărea să placă spurcatei și, fiind el însuși captiv (poftei), l-a arestat chiar pe un drept atât de mare și l-a ținut legat în temniță, pentru că cel vinovat nu putea să pronunțe lesne judecata împotriva unui nevinovat”. (CLXXIII.6)

Ca și Ioan Hrisostom, episcopul Ravennei nu folosește numele Salomeea⁴ pentru a o identifica pe fiica Irodiadei, dar folosește un derivat al numelui mamei ei (matronim genitival):

„Ați alergat în zadar Irod, Irodiada și fiica Irodiadei [Herodes, Herodias, Herodiadis], ale căror nume sunt unite nu prin afecțiune, ci în nelegiuire”. (CLXXIV.5)

Sermones CXXXVII și CLXVII

Petru Chrysologul insistă și asupra predicii Înaintemergătorului așa cum este redată de către evangheliștii Luca (*Sermo CXXXVII*) și Matei (*Sermo CLXVII*).

Ajuns la maturitate, Sfântul Ioan se arată a fi un veritabil dascăl al pocăinței, atât în cuvânt cât și în faptă, mai ales că autoritatea învățaturii este confirmată prin însăși

---

³ Informație confirmată de *Antichități iudaice* a lui Iosephus Flavius (Cartea XVIII, Capitolul 5, 4)

⁴ Iosephus Flavius, *Antichități iudaice*, XVIII, 5, 4, vol. II, traducere și note de Ion Acsan, Hasefer, București, 2001, p. 456.

viețuirea sa (CLXVII.1). Dar receptarea acestei învățături a reprezentat o imensă provocare pentru poporul iudeu, dar, în mod surprinzător, și pentru creștinii contemporani episcopului Ravennei. Precum zămisirea Înaintemergătorului are loc la un apogeu al infertilității Elisabetei, la fel și lucrarea sa misionară se desfășoară într-un moment de profundă pustiire spirituală (CXXXVII.1), așa cum o relevă criza morală sugerată de pericopa de la Luca 3, 2-14. Dincolo de motivele recurente pe care le întâlnim în interpretarea acestui pasaj, cu adevărat inedit este modul în care Petru Chrysologul explică sintagma „pui de viperă” cu care sunt etichetați iudeii, episcopul însușindu-și viziunea lui Nicandru de Colophon († cca170 î.Hr.) care în lucrarea *Theriaca*, descrie ritualul de împerechere al viperelor și apariția noii generații:

„*Pui de viperă*. Se spune că la zămisire vipera smulge capul partenerului prins între fălcile sale, ca prin sărutările însetate de sânge aceea să zămislească nu din afecțiune, ci din nelegiuire, și astfel își naște călăi pe fiii crimei sale potrivit unei legi a răzbunării, iar nu a naturii. Căci odraslele, zămislite din uciderea tatălui, scot hrana din sânge în loc de lapte și pretind răzbunarea asupra mamei. Căci se și spune că viperele distrug pântecel (mamei) și, deși încă nu au membrele dezvoltate, sfășie cu furia unui adult sălașul infam al zămislirii, încât pentru a trăi înseamnă să nu-și vadă mama, care astfel i-a născut pe ei”. (CXXXVII.6)

Este destul de clar că ceea ce descrie episcopul este modul de reproducere ovovivipar. Dar dincolo de aceste amănunte herpetologice, este mult mai interesantă cheia de interpretare a expresiei „pui de viperă”:

„Ioan i-a arătat pe ei că sunt pui de viperă în sinagogă și astfel de fii au fost pentru aceasta. Dar când Hristos a venit (la sinagogă) cu dragostea de soț – cum zice Ioan: *Cel care are mireasă, este mire* (In 3, 29) –, cu îmbrățișarea și sărutările însetate de sânge ale lui Iuda, a fost pretins și cerut cu gura capul lui Hristos, când s-a spus: *Răstignește-L! Răstignește-L* (Lc 23, 21). De aceea, urmașii zămisliți printr-un astfel sânge, sunt înarmați degrabă spre distrugerea maicii, ca să fugă din pântecel sfâșiat al sinagogii la glasul lui Ioan și să fie renăscuți la (starea de) fii ai lui Dumnezeu”. (CXXXVII.7)

Prin urmare, „puii de viperă” sunt acei potențiali creștini care se pregătesc să părăsească sinagoga și să îmbrățișeze Botezul.

Insistând asupra nevoinței celui care devine un prototip al ascetului Petru Chrysologul dezvoltă în Sermo CLXVII particularitățile viețuirii atât de austere a Sfântului Ioan. Aici se remarcă registrul simbolic în care sunt interpretate vestimentația, dar mai ales alimentația Înaintemergătorului, alcătuită din „lăcuste și miere sălbatică” (CLXVII.9).

Deși textul Scripturii pare cât se poate de clar la prima vedere, sintagma impune să zăbovim asupra acestui aspect alimentar, cu atât mai mult cu cât termenul „ὄκρίς”, respectiv corespondentul latin „locusta” ridică o serie de probleme de interpretare. Subiectul a fost amplu studiat de către cercetătorul american James A. Kelhoffer, căruia îi datorăm câteva studii și o monografie despre „dieta” Sfântului Ioan Botezătorul în

interpretarea patristică⁵, dar avem și în limba română o sinteză cuprinzătoare în notele adiționale ale Scripturii în ediția lui Dumitru Cornilescu (*Mt* cap 3, nota 1).

Plecând de la compararea textelor paralele *Mt* 1, 6 și *Mt* 3, 4, Kelhoffer constată că în versiunea mateiană lipsește participiul ἐσθίων care alături de imperfectul ἦν formează o conjugare perifrastică ce denotă obișnuința, dar nu caracterul exclusiv cum reiese din *Mt* 3, 4⁶. Deși sintagma ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον, respectiv *locusta et mel silvestre* ar putea fi luată ca atare, descriind un anumit regim de alimentație, aceste cuvinte conțin un anumit grad de ambiguitate care a permis Părinților Bisericii să le interpreteze diferit. Nici lăcusta אַרְבֵּעַ (arbeh), ori lăcusta-de-iarbă סוּלָמַי (solam) și nici greierele הַרְגוֹל (hargol), ori cossașul חָגָב (hagab), nu sunt considerate făpturi necurate și pot fi consumate: „Din acestea să mâncați următoarele: lăcusta și soiurile ei, solamul și soiurile lui, hargolul și soiurile lui, și hagabul cu soiurile lui.” (*Lev* 11, 22). În versiunea sa Bartolomeu Anania evidențiază într-o notă că acestea sunt „în fapt patru specii de lăcuste, din cele nouă care sunt menționate în Vechiul Testament și pentru care limbile moderne nu au echivalente lexicale pe măsură”⁷.

Încă din Antichitate⁸ majoritatea civilizațiilor din Nordul Africii, Orientul Mijlociu și mai ales Orientul Îndepărtat includ în obiceiurile alimentare și consumul câtorva specii de Acrididae din cele 11.000 cunoscute până acum.

Dar dacă James Kelhoffer diferențiază în detaliu nuanțele de interpretare ale autorilor creștini, nu pare să sesizeze o distincție destul de generică și superficială, și anume: în vreme ce sursele răsăritene insistă să interpreteze *akrides* ca element vegetal, în textele latine *locusta* indică invariabil insectele din ordinul Acrididae. De aceea nu ne miră faptul în Orient, încă în veacul al doilea Sfântul Ioan este prezentat ca un profet vegetarian. Astfel, *Evangelia apocrifă a ebioniților* [13.4] înlocuiește termenul ἀκρίς cu cel de ἐγκρίς (turte cu miere) [PG 41:428D]. Deși nu erau influențați de ebioniți se poate constata un relativ consens al Părinților răsăriteni că acele *akrides* reprezintă cu totul altceva decât insecte. Un comentariu pseudo-atanasian le interpretează în relație cu textul din *Eccleziast* 12, 5 și le asociază regnului vegetal⁹, iar Isidor Pelusiotul explică mai clar:

„Lăcustele (αἱ ἀκρίδες) pe care le mânca Ioan nu sunt insecte care seamănă cu scarabeii, așa cum cred câțiva care nu cunosc, ci sunt vârfuri de ierburi și plante

---

⁵ James A. Kelhoffer, *The Diet of John the Baptist: „Locusts and Wild Honey” in Synoptic and Patristic Interpretation*, Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 176, Mohr Siebeck, Tübingen, 2005.

⁶ *Ibidem*, p. 5

⁷ † Bartolomeu Anania, nota b, în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, EIBMBOR, București, p. 134, 2001.

⁸ James A. Kelhoffer, *The Diet of John the Baptist*, p. 60-79.

⁹ Pseudo-Atanasie, *In Evangelium Matthaei*, PG 27:1365D: ὅτι δὲ καὶ ἡ βοτάνη τίς ἐστὶν ἀκρίς λεγομένη.

(ἀκρέμονες βοτανῶν ἢ φυτῶν). Iar mierea sălbatică nu era vreun nectar de ierburi, ci era mierea de munte, produsă de albinele sălbatice, care era foarte amară, împotriva oricărei plăceri a gustului”¹⁰.

Aceeași idee o exprimă și în scrisoarea către Nil despre hrana Înaintemergătorului alcătuită din lăstari de plante și frunze (ἀκρέμοσι δὲ βοτανῶν καὶ φύλλων)¹¹.

Doă omilii atribuite Sfântului Ioan Gură de Aur (CPG 4517 și 4614) fac și ele trimitere la hrana Sfântului Ioan Botezătorul prin sintagma lăstari de plante (ἀκρίδας βοτανῶν)¹². În schimb în textele autentice, Ioan Hrisostom reia în câteva rânduri pasajul scripturistic fără să dea impresia că *lăcustele* ar însemna altceva decât insecte¹³.

Teofilact al Ohridei (†1108) în *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei* reține și el că „unii zic că acridele sunt buruieni, alții că sunt muguri de copaci, adică poame sălbatice”¹⁴. Pe de altă parte, în *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, același ierarh pare să sugereze și sensul de insecte „din zburătoarele curate ale cerului”¹⁵. Ceva mai târziu în *Istoria Bisericească* (I.14) Nichifor Calist Xanthopoulos (†1335) spune că „Ioan s-a retras în pustii sălbatice, folosindu-se de părțile fragede ale pomilor ca hrană”¹⁶. O listă și mai cuprinzătoare a surselor grecești pe acest subiect găsim la Zoran Djurović.

În prima parte a secolului XX, această teză avea încă o serie de susținători, precum Kieferndorf care susținea că în textul de la Matei 3, 4 în loc de ἀκρίς ar fi trebuit să se găsească termenul ἀκρα (vârf, terminație, lăstar)¹⁷, sau Eisler care considera că termenul ἀκρίδας din Marcu 1, 6 reprezintă de fapt o formă coruptă a cuvântului ἀκρόδρυα

---

¹⁰ Isidor Pelusiotul, *Epistolae* I.132, PG 78:269.

¹¹ Idem, *Epistolae* I.5, PG 78:184.

¹² (Pseudo-)Ioan Gură de Aur, *In oraculum Zahariae redditum*, PG 50:786-787; *De poenitentia*, PG 59:762.

¹³ Zoran Djurović, „Le ἀκρίδες di Mt. 3, 4: ‘locuste’ o ‘vegetali’?”, în *Sabornost*, vol. II (2008), p. 55-56.

¹⁴ Teofilact al Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, ed. a II-a, Sofia, București, 2007, p. 163.

¹⁵ Teofilact al Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, ed. a II-a, Sofia, București, 2008, p. 57.

¹⁶ Nichifor Calist Xanthopoulos, *Historia ecclesiastica*, PG 145, col. 675-676.

¹⁷ Philipp Kieferndorf, „Seine Speise war Heuschrecken?”, în *Vegetarische Warte*, vol. 54 (1921), p. 188-189.

(poame din vârful crengilor)¹⁸. Izvoarele siriace indică și ele într-o proporție covârșitoare o alimentație exclusiv vegetariană în cazul Sfântului Ioan Botezătorul¹⁹.

O tendință similară se poate constata și în cazul mierii sălbatice care poate desemna atât produsul apicol din fauna spontană, dar și o sevă sau un sirop extras din diverși arbori specifici florei mediteraneene, în special smochini sau curmali²⁰. A existat desigur tentația de a considera μέλι ἄγριον drept o trimitere la *melagrion* (asphodel), plantă din familia crinilor, ale cărei rădăcini erau comestibile²¹.

Cert este că pentru Petru Chrysologul *locusta* îi desemnează pe cei ce îmbrățișează predica Înaintemergătorului și migrează din ținutul păcatului în țara iertării, în vreme ce miera îndulcește amărăciunea pocăinței (CLXVII.9).

Sermo CLXXIX

Ultima piesă a acestui set explorează semnificația confirmării pe care Sfântul Ioan o cere din partea Mântuitorului că El este Hristos, episod tâlcuit după versiunea mateiană, cap. 11. Sfântul Ioan Botezătorul, aflat deja în temniță, cere Mântuitorului această încredințare pentru a-și convinge proprii ucenici că abia acum l-au întâlnit pe veritabilul Învățător, iar Petru Chrysologul își imaginează o replică a Înaintemergătorului adresată celor ce-l bănuiesc de îndoială sau chiar necredință:

„Ioan zice: «Dacă pe când eram încă în pânțele am vestit pe dată că Hristos se naște, să fi fost oare acum cuprins de valul îndoielilor, auzind lucrările Lui, lucrările care îl mărturisesc ca Dumnezeu? Să nu fie! Pricina întrebării mele e aceasta: ucenicii mei, care au văzut cinstea de care mă bucur, care au fost admiratori ai vieții mele, care m-au auzit învățând pocăința, iertând păcatele, făgăduind venirea împărăției cerești în Cel ce avea să vină, s-au pregătit astfel să fie legați în lanțuri, să stea împreună cu mine în temniță, să ia parte la pedepse, și fie părtașii morții, încât nu l-ar fi văzut pe Domnul meu, pentru Care i-am pregătit pe ei. Ar fi urmat astfel pe învățătorul pocăinței, părăsind pe Dătătorul harului, ca prin necunoștință [să se considere] următorii mei, încât să nu știe că agoniseala robului aparține Stăpânului. Deci i-am trimis ca să le arăt cele cerești, să-i îndrum la cele dumnezeiești, să-i predau lui Dumnezeu, să-i restituie Ziditorului. I-am trimis ca din lucrările Lui să-L mărturisească pe Hristos, despre Care au auzit din cuvintele mele, și, urmând eu să mor, să nu piară și ei pentru Domnul meu. I-am trimis la Cel care știa bine de ce îi trimiseseam. I-am trimis la Cel ce cercetează inimile, i-am

---

¹⁸ Robert Eisler, „The Baptist’s Food and Clothing”, în idem, *The Messiah Jesus and John the Baptist according to Flavius Josephus’ Recently Rediscovered ‘Capture of Jerusalem’ and Other Jewish and Christian Sources*, L. MacVeagh, New York, 1931, p. 236.

¹⁹ Sebastian Brock, „The Baptist’s diet in Syriac Sources”, în *Oriens Christianus*, vol. 54 (1970), p. 113-124.

²⁰ James A. Kelhoffer, *The Diet of John the Baptist*, p. 93-96, 115-116.

²¹ Revah Rubin, „The Melagria: On Anchorites and Edible Roots in Judaeon Desert”, în *Liber Annuus*, vol. 52 (2002), p. 347-352.

trimis la Cel ce cunoaște inimile. I-am trimis la Cel care era în mine cu mine. I-am trimis, ca deslușindu-L pe [El drept] Dumnezeu din lucrări, să nu se smintească cu privire la umanitatea (Lui). I-am trimis ca să nu-i tulbure înfățișarea omenească pe cei pe care semnele puterii dumnezeiești trebuiau să-i întărească»". (CLXXIX.2)

Acest pasaj ne aduce aminte de Omilia a XXXVI-a la Matei a Sfântului Ioan Gură de Aur, și potrivit lui Alejandro Olivar, care a editat critic predicile lui Petru Chrysologul, reprezintă o dovadă incontestabilă că episcopul Ravennei a cunoscut și a folosit comentariul hrisostomic²².

Așa cum am arătat anterior multe din nuanțele alese pentru a interpreta aceste pericope menționate se înscriu în linia comună a consensului patristic, dar acest fapt nu înseamnă că Petru Chrysologul este lipsit de originalitate.

Predicile Sfântului Petru Chrysologul descriu viața și activitatea Înaintemergătorului într-un mod foarte accesibil auditoriului, fie că este vorba contemporanii săi sau de cei care îi citesc astăzi omiliile. Concise și aparent simplețe, textele episcopului din Ravenna intră foarte direct în subiect și fără un exces de figuri de stil ajung la miezul pericopei, care este adesea tălmăcită verset cu verset. Iar ritmul mai alert de parcurgere a pasajelor evanghelice de la Matei și Marcu pune foarte bine în evidență sobrietatea, austeritatea și noblețea Sfântului Ioan Botezătorul, confirmând prin fiecare frază că acesta „pe drept este cel mai mare dintre toți cei născuți din femeie”.

II

Omilia a CXXVII-a – Cu privire la nașterea [întru veșnicie] a Sfântului Ioan Botezătorul²³

1. Astăzi, în timp ce ni se arată virtutea lui Ioan și cruzimea lui Irod, cele dinlăuntru au fost tulburare, inimile tremură, vederea se întunecă, mintea încremenește, auzul ne-a părăsit. Oare ce rămâne netulburat în simțirile omenești, când [cel ce e] culmea nelegiuirilor dă pierzării pe [cel ce este] culmea virtuților?

2. Zice (Scriptura): *Irod, prinzând pe Ioan, l-a legat și l-a pus în temniță (Mt 14, 3)*. Ioan (era) școala virtuților, învățătura vieții, chipul sfințeniei, măsura purtărilor, oglinda fecioriei, slava curăției, pilda nestricăciunii, calea pocăinței, iertarea păcătoșilor, rânduiala credinței. Ioan (era) cel mai mare dintre oameni, deopotrivă cu îngerii, culmea legii, răsad al Evangheliei, glasul apostolilor, tăcerea prorocilor, luminătorul lumii, vestitorul Judecătorului, înaintemergătorul lui Hristos, mesagerul Domnului, martor al lui Dumnezeu, mijlocitor al întregii Treimi.

---

²² Alejandro Olivar, *Monitum in Sermonem 179*, în Peter Chrysologus, *Collectio sermonum*, ed. A. Olivar, CCL 24B, Turnhout 1975, p. 1084.

²³ Textul folosit pentru traducere este cel al ediției critice stabilite de către Alejandro Olivar în CCL 24B, și corectat de Gabriele Banterle în ediția *Opere di San Pietro Crisologo. Sermoni / 3* [125-179], Biblioteca Ambrosiana/Citta Nuova Editrice, Milano / Roma, 1997.

3. Iar Irod e cel ce a profanat templul, a uzurpat preoția, a stricat ordinea, a spurcat puterea regală, a întinat cele ce aparțineau religiei, legii, vieții și moralei, credinței și rânduielii. Irod, ucigaș pentru cetățeni, tâlhar pentru nobili, jefuitor pentru aliați, hoț pentru casnicii săi, asasin pentru popor, omorător de fii, criminal pentru cei străini, ucigaș pentru propriile rude, a stăruit în setea de sânge vărsându-l cu cruzime pe pământ. De aceea a sorbit sângele cel sfințit al lui Ioan din pocalul imens al cruzimii. Dar să grăiască acum această pericopă:

4. Zice: *Irod, prinzând pe Ioan, l-a legat și l-a pus în temniță*. Cel ce a dezlegat lanțurile păcătoșilor, e legat cu lanțurile păcătosului, ca să nu lase loc iertării, fiind legată iertarea. *L-a legat și l-a pus în temniță*. Irod, tu ai făcut adulterul și Ioan Botezătorul a mers la temniță? Astfel judecă pârâtul stând în locul judecătorului, persecutorul nevinovăției în locul apărătorului? Unde, mă rog, e măcar aparența lucrurilor? Unde e reputația? Unde e cinstea? Unde e aprecierea magistratului public? Desigur, unde e Dumnezeu? Unde e omul? Unde e porunca cerească? Unde e legea? Unde e dreptul naturii înseși? Irod, la fel sunt toate tulburate prin lucrarea ta, prin judecata ta, prin porunca ta.

5. Zice: *prinzând pe Ioan, l-a legat și l-a pus în temniță*. Irod, pe tine te urmărește pricina de judecată, lanțurile te învinovătesc pe tine, temnița te acuză pe tine, nedreptățile pricinuite în public lui Ioan te vădesc pe tine. Cel ce caută motivul arestării, descoperă în tine vina ce trebuia osândită, precum și (pedeapsa) ce trebuia îndurată pentru [nedreptățirea lui] Ioan. Ioan, cel ce e cunoscut lumii după renume, recunoscut prin virtute, preacinstit prin sfințenie, în timp ce îi aduce la sine pe cei care cercetează nedreptățirea sa, face ca incestul tău să fie cunoscut tuturor, face ca rușinea să devină publică chiar prin tine, căci muștrarea făcută în taină nu a putut să te îndrepte.

6. Ioan l-a muștrat pe Irod prin sfaturi, nu cu acuzații, a vrut să-l îndrepte, nu să-l piardă, dar Irod a preferat să piară decât să se întoarcă. Libertatea nevinovăției devine foarte periculoasă pentru cel captiv în nelegiuiri. Virtutea se opune celor plini de vicii, sfințenia este detestabilă pentru profanatori, neprihănirea e dușmana nerușinării, nestrictăciunea e pedeapsa celor corupți, înfrânarea e potrivnica celor lipsiți de moderație, mila este de nesuportat pentru cei cruzi, credința pentru cei lipsiți de evlavie, dreptatea pentru cei nedrepti. Evanghelistul dovedește aceasta când spune: *Ioan îi zicea lui: Nu ți se cuvine s-o ai de soție pe femeia lui Filip, fratele tău (Mc 6, 18)*. Iată motivul pentru care Ioan îi stă împotrivă. Cine îi muștră pe cei răi îi ofensează. Cel ce îi învinovățește pe nelegiuții îi atacă. Ioan spunea ceea ce era propriu Legii, ceea ce (era) propriu dreptății, propriu mântuirii, și în mod cert nu ceea ce era propriu urii, ci specific iubirii; iată ce fel de recompensă obține de la cel necredincios pentru credință.

7. Zice: *Voind să-lucidă, s-a temut de mulțime (Mt 14, 5)*. Lesne se îndepărtează de dreptate cel ce astfel de în situații nu se teme de Dumnezeu, ci de oameni. Această teamă poate amâna posibilitatea de a păcătui, dar nu poate înlătura voința [de a comite păcatul]. De aceea, pe cei ce i-ar opri de la nelegiuire, îi face chiar mai porniți spre

nelegiuire. Doar teama de Dumnezeu este cea care îndreaptă mințile, alungă nelegiuirile, păzește neprihănirea, conferă continua capacitate [de a face binele]. Dar să ascultăm însăși pătimirea fericitului Ioan.

8. *Iar prăznuind Irod ziua lui de naștere, fiica Irodiadei a jucat în mijloc și i-a plăcut lui Irod. De aceea, cu jurământ i-a făgăduit să-i dea orice va cere. Iar ea, îndemnată fiind de mama sa, a zis: Dă-mi, aici pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul. Și regele s-a întristat, dar, pentru jurământ și pentru cei care ședeau cu el la masă, a poruncit să i se dea. Și a trimis și a tăiat capul lui Ioan, în temniță. Și capul lui a fost adus pe tipsie și a fost dat fetei, iar ea l-a dus mamei sale (Mt 14, 6-11).*

9. Ați auzit, fraților, câtă cruzime e născută din poftă. Și capul lui a fost adus pe tipsie. Casa se preschimbă în arenă, masa ajunge tribună, invitații devin spectatori, ospățul se transformă în nebulie, mâncarea devine ucidere, vinul se preschimbă în sânge, o îngropare se alătură aniversării, de ziua nașterii (unuia) este arătat apusul (altuia), ospățul e preschimbat în asasinat, instrumentele intonează tragedia secolelor. Intră bestia, nu copila; umblă cea sălbatică, nu femeia; își răvășește coama în bucle, nu părul; își deschide membrele încovoiate, crește cu sporirea furiei, devine mai mare prin cruzime, nu prin [dimensiunea] trupului, și această fiară neobișnuită rage cu gura, scrâșnește din dinți, nu e lovită de fierul [sabiei], ci îl mânuiește. Zice: *îndemnată fiind de mama sa și slobozind săgeata din pieptul mamei, ca o nouă bestie, disprețuind prada trupului, cere chiar capul, urmând să-l mutileze.*

10. Dar nimeni să nu considere că noi vrem să vă ținem discursuri despre unele ca acestea: noi nu vrem să vă ținem discursuri, ci să strigăm ca bucuriile festivităților voastre să fie moderate, iar petrecerile și aniversările voastre să păstreze măsura în [manifestarea] veseliei, Hristos să ia parte la banchetele voastre, să se prânzească în prezența Ziditorului, însăși natura ospățului pe care îl ținem să fie onorată prin decență, fericirea mesei voastre să ajungă la cei sărmani, familia voastră să danseze cu rânduiala nevinovăției. Să înceteze luxul, să fie înlăturată risipa, pacostea dansatoarelor, ademenirea cântăreților, înfierbântările voluptății, îngreunările stomacului, rătăcirile minților să fie lepădate împreună cu ospețele Irodiadei, ca bucuria voastră de acum să ajungă la fericirea veșnică.

11. Astăzi, fraților, am dedicat cuvântul lui Irod pentru ca ascultătorul să înțeleagă îndeajuns cât de mare este fericirea mucenicului, când află nefericirea persecutorului. Chiar și așa se cuvine ca noi să știm că Ioan s-a născut din moartea sa, iar Irod a murit din [felul în care a petrecut] aniversarea zilei sale de naștere.

Omilia a CXXXVII-a – Când Ioan s-a îndreptat în grabă spre pustie

1. După ce prin plugul Legii și jugul cultului s-a epuizat rodnicia pământului iudaic, fericitul Ioan a alergat spre pustiul neamurilor, aprinzând spinii nelegiuirilor cu focul duhului, doborând pomii neroditori cu securea răzbunării, dărâmând colinele aspre

ale mândriei, ridicând văile umilinței, nivelând și pregătind toată întinderea pământului cu iscusita unduire prin aluviunile revărsării, supunându-l udării Iordanului și astfel pregătește vastele câmpuri pentru sămânța evanghelică și le face roditoare.

2. Zice [Scriptura]: *a fost cuvântul lui Dumnezeu asupra lui Ioan, fiul lui Zaharia, în pustie. Și a venit el în toată împrejurimea Iordanului, propovăduind botezul pocăinței, spre iertarea păcatelor (Lc 3, 2-3). A fost cuvântul Domnului, întrucât Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi (In 1, 14). Asupra lui Ioan. De ce nu către Ioan, ci asupra lui Ioan? Pentru că Cel ce vine din cer este deasupra tuturor (In 3, 31). A fost cuvântul lui Dumnezeu asupra lui Ioan. Pentru că Ioan este glasul, dar Dumnezeu este Cuvântul. A fost cuvântul lui Dumnezeu asupra lui Ioan: Dumnezeu [a venit] asupra lui Ioan, Stăpânul asupra robului, Cuvântul asupra glasului.*

3. Dar tu îmi zici: de ce glasul premerge Cuvântul? Îl precedă, dar nu îl depășește. Premerge spre supunerea față de Cel ce urmează (să vină), nu spre dovada propriei puteri. Glasul nu este Judecătorul însuși, ci este vestirea judecății. Cuvântul judecă, iar glasul vestește; puterea se referă la cel ce poruncește, nu la cel ce o vestește. Dar glasul însuși mărturisește, dovedește și afirmă; vestitorul însuși strigă: *Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine (Mt 3, 11)*. Cum? Pentru că în mine [i.e. Ioan] e doar înfricoșarea, dar în acela [Hristos] este judecata.

4. *A venit el în toată împrejurimea Iordanului.* A venit la Iordan, pentru că acum apa din vasele de piatră [pentru spălările rituale] nu mai putea curăța murdăria iudaică, ci (de-abia) râul – precum este scris: *Erau, zice, vase de piatră, puse pentru curățirea iudeilor (In 2, 6)*. A venit la Iordan ca să adape penitenții cu apă, nu cu vin. *Și a venit el în toată împrejurimea Iordanului, propovăduind botezul pocăinței, spre iertarea păcatelor (Lc 3, 3)*. Iertarea era în puterea lui Ioan, dar nu era iertare fără pocăință, ci dobândită prin regrete, era leacul amar pentru durere, era botezul care înlătură vina, dar care nu șterge conștiința. Și pentru ce să mai spunem multe? Prin botezul lui Ioan omul a fost curățat spre pocăință, dar nu înaintat spre har. Și cu adevărat Botezul lui Hristos astfel renaște, astfel transformă, astfel face un om nou dintr-unul vechi, încât acela – care, (devenit) ceresc din pământesc, deține deja cele cerești și dumnezeiești – să nu mai știe cele trecute, să nu-și mai reamintească cele vechi. De aceea, fiului întors după desfătare tatăl i-a redat haina cea dintâi a nemuririi, îi pune inelul libertății, junghie vițelul îngrășat, preschimbă apele pocăinței în vinul harului, ca pocalele de vin să sature la ospățul harului chinurile conștiinței, gemetele pocăinței, plângerile păcătoșilor, trezia Domnului să înlăture beția cupei, cum zice prorocul: *Paharul Tău este adăpându-mă ca un puternic (Ps 22, 5)*. Iar pe cât de rușinoasă este beția pământescă, pe atât de frumoasă și foarte limpede este beția cerească.

5. *Deci zicea Ioan mulțimilor care veneau să se boteze de el: Pui de vipere, cine va arătat să fugiți de mânia ce va să fie? Faceți, dar, roade vrednice de pocăință și nu începeți a zice în voi înșivă: Avem tată pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și*

din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam. Acum securea stă la rădăcina pomilor; deci orice pom care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc (Lc 3, 7-9).

6. *Pui de viperă*. Le reproșează prin pildă, îi înfierează prin comparație, descoperă prin prefigurare, pentru a putea să le preschimbe nu doar obiceiurile, ci natura însăși a odraslelor veninoase. *Pui de viperă*. Întrucât răutatea i-a născut și transfigurat în viperă pe oamenii pe care Dumnezeu i-a creat și i-a făcut fii ai lui Avraam; iar pe cei zidiți, pe care bunătatea i-a umplut de dulceața cerească, necredința i-a făcut să iubească vomăturile mortale, ca să verse veninul șerpilor, și printr-o îngrozitoare pildă să fie zămislți din moartea tatălui și să se nască prin moartea mamei. *Pui de viperă*, odraslele nerecunoscătoare naturii, a căror naștere reprezintă distrugerea tatălui lor, a căror viață înseamnă moartea părintelui. *Pui de viperă*. Se spune că, la zămislire, vipera smulge capul partenerului prins între fălcile sale, ca prin sărutările însetate de sânge aceea să zămislească nu din afecțiune, ci din nelegiuire, și astfel își naște călăi pe fiii crimei sale potrivit unei legi a răzbunării, iar nu a naturii. Căci odraslele, zămislite din uciderea tatălui, scot hrana din sânge în loc de lapte și cer răzbunarea mamei. Căci se și spune că viperele distrug pântecelul (mamei) și, deși încă nu au membre dezvoltate, sfâșie cu furia unui adult sălașul infam al zămislirii, încât pentru a trăi înseamnă să nu-și vadă mama, care astfel i-a născut pe ei.

7. Mânați (să vorbim) mai pe larg despre imaginea și chipul comparației pe care Sfântul Ioan o face, am descris (numiri) care nu sunt proprii jignirii, ci adevărului, căci iudeii astfel sunt numiți de acela. Fraților, Ioan i-a arătat pe ei că sunt pui de viperă în sinagogă și astfel de fii au fost pentru aceasta. Dar când Hristos a venit (la sinagogă) cu dragostea de soț – cum zice Ioan: *Cel care are mireasă, este mire (In 3, 29)* –, cu îmbrățișarea și sărutările însetate de sânge ale lui Iuda, capul lui Hristos a fost pretins și cerut cu gura (sinagogii), când s-a spus: *Răstignește-L! Răstignește-L (Lc 23, 21)*. De aceea, urmașii zămisliți printr-un astfel sânge, sunt înarmați degrabă spre distrugerea maicii, ca să fugă din pântecelul sfâșiat al sinagogii la glasul lui Ioan și să fie renăscuți la (starea de) fii ai lui Dumnezeu.

8. *Pui de viperă, cine v-a arătat să fugiți de mânia ce sa va să fie? (Lc 3, 7)*. Care e mânia ce va să fie? Aceea care nu are sfârșit, care nu-l eliberează pe om la moarte, ci îl leagă, și nu îi mai îngăduie să aibă nădejdea iertării, odată ce îl va socoti [vinovat] de pedeapsa iadului. *De mânia ce va să fie. Pui de viperă*. Cei muștrați astfel își cunosc și păcatul și descendența și de aceea ei răspund zicând: *ce să facem ca să ne salvăm?* (cf Lc 3, 10). *El răspunzând le-a zis lor (Lc 3, 11)*. Fraților, mă tem să spun ceea ce urmează a fi zis, ca nu cumva să-i facă de-a dreptul sfidători pe ascultătorii pe care astăzi îi văd disprețuitori. Ce să fac? Mă tem să spun, dar să tac nu pot. Credința mă împiedică de la una, dar folosul (vostru) mă îndeamnă la alta: credința, ca nu cumva cel ce ascultă să cadă [sub pedeapsă] întrucât disprețuiește; folosul, ca nu cumva neauzind ce trebuie să facă și prin această (tăcere) să-l offenseze pe dascălul (pocăinței). Fraților, am să vorbesc ca și cel gol să se îmbrace, dar și eu să mă golesc [de frământările mele].

9. Zice: *Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea* (Lc 3, 11). Crezi oare că cere atât cât trebuie cel ce cere una din două haine? Nu cere îndeajuns, pentru că nu cere nestemate, ci haină; nu aur, ci pâine. Și dacă e vinovat cel ce nu va da una din cele două haine, cu cât mai mult este cel ce va refuza [să dea] una din mai multe? Deoarece acela își încuie veșmintele sale și încuie pâinea, ca cel sărac să moară de foame și să piară de frig. Acesta nu își păstrează hainele, ci le ruinează; nici nu le încredințează precauției, ci mormântului. Cel ce îl refuză pe sărman dă (haina) moliilor, și din pricina veșmintelor sale el însuși urmează să-și devoreze trupul, cum zice Domnul: *Viermele lor nu va muri* (Is 66, 24). Pentru că foamea sărmanului îl lovește pe Hristos, durerea omului ajunge la inima lui Dumnezeu, geamătul celui întemnițat pătrunde în cele dinlăuntru ale lui Hristos, batjocorirea celui neajutorat se revarsă spre nedreptățirea Ziditorului său, mărturisind El însuși când zice: Flămând am fost și nu mi-ați dat să mănânc, gol am fost și nu m-ați îmbrăcat (Mt 25, 42-43).

10. *Au venit și vameșii zicând: noi ce să facem?* (cf Lc 3, 12). Să audă vameșii: *Nu faceți nimic mai mult peste ce vă este rânduit* (Lc 3, 13). Iată lucrul care îl face vinovat pe vameș: *Nu cereți mai mult*. Cel ce cere mai mult nu este colector al tributului, ci al înșelăciunii. Să cunoască cât de vinovat este înaintea lui Dumnezeu cel ce confiscă bunurile celui falit și sărman; prin înșelăciunea sa îl umilește și îl epuizează tot mai mult, și adaugă și sporește cele nedatorate pentru cel ce de-abia poate (plăti) cele datorate.

11. *Au venit și ostașii zicând* (Lc 3, 14). Să audă și soldații (de astăzi) ce a răspuns acest dascăl chiar ostașilor care-l întrebau: *Dar noi ce să facem? Și le-a zis: Să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept, și să fiți mulțumiți cu solda voastră* (Lc 3, 14). Adevăratul ostaș este cel ce nu asuprește, ci apără, cel ce nu învinuiește, ci respinge acuzația, cel ce așteaptă solda împăratului și nu se dedă la jefuirea cetățenilor.

12. Fericitul Ioan învață cele dumnezeiești în așa fel ca să nu tulbure cele omenești. Întărește statul, nu îl slăbește. A dovedit că cele ce le învață sunt rânduite de Dumnezeu, că are puterea să facă și să păstreze dreptatea. Iar că ar fi (diferențe) între botezul lui Ioan și botezul lui Hristos, tăcem acum întrucât ar trebui explicat pe larg.

Omilia a CLXVII-a – A doua despre post²⁴

1. Fericitul Ioan a venit la noi la timpul potrivit al postului ca dascăl al pocăinței: dascăl în cuvânt și în faptă. Adevăratul învățător arată cu exemplul (personal) ceea ce sădește cu cuvântul. Învățătura ține de cunoaștere, dar autoritatea învățaturii constă în viață. Împlinind cele ce învață, face auditoriul supus. A învăța prin fapte e singura normă a doctrinei. Învățătura prin cuvinte e știința, în timp ce virtutea e (învățătura) prin fapte. Deci știința adevărată e aceea care a fost îmbinată cu virtutea. Aceea, aceea e dumnezeiască, nu omenească, cum arată evanghelistul când zice: *cele ce a început Iisus*

---

²⁴ Titlul cuvântării este reconstruit după cel al Omiliei CLXVI, cf. CCL 24B, p. 1019.

a face și a învăța (FA 1, 1). Când învățătorul face cele pe care le învață, pregătește prin auzire și formează prin exemplu.

2. În zilele acelea, a venit Ioan Botezătorul și propovăduia în pustia Iudeii, spunând: Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția cerurilor (Mt 3, 1-2). Pocăiți-vă! De ce nu mai degrabă „Bucurați-vă”? Bucurați-vă mai degrabă pentru că cele dumnezeiești urmează celor omenești, cele cerești în locul celor pământești, cele veșnice în locul celor vremelnice, cele bune în locul celor rele, cele sigure în locul celor incerte, cele frumoase în locul celor grele, cele ce rămân în locul celor ce pier. S-a apropiat Împărăția Cerurilor. Pocăiți-vă! Să se pocăiască deplin, să se pocăiască cel ce preferă cele omenești în locul celor dumnezeiești, care vrea să slujească lumii în loc să aibă stăpânirea lumii alături de Stăpânul lumii. Să se pocăiască cel ce a preferat mai degrabă să piară cu diavolul decât să împărațască cu Hristos. Să se pocăiască cel ce a vrut să fie prizonierul viciilor fugind de libertatea virtuților. Să se pocăiască, și să se pocăiască îndeajuns cel ce s-a predat morții în loc să-și păstreze viața.

3. S-a apropiat Împărăția cerurilor. Împărăția cerurilor e răsplata celor drepti, judecata celor păcătoși, pedeapsa celor nedrepti. Deci, fericitul Ioan, care a vrut ca judecata să fie precedată de pocăință, a vrut ca păcătoșii să nu aibă parte de judecată, ci de răsplată, a vrut ca cei necredincioși să intre în Împărăție, nu în pedeapsă. S-a apropiat Împărăția cerurilor. Și atunci Ioan a anunțat apropierea Împărăției cerurilor când lumea fiind încă la o vârstă fragedă căuta să crească. Dar zicem că Împărăția cerurilor este deja mai mult decât apropiată acum, când lumea ostenită fiind de extrema bătrânețe, e golită de puteri, îi cad mădulele, își pierde simțirile, este apăsată de dureri, respinge leacul, moare vieții, trăiește cu boli, își strigă slăbiciunea, dă mărturie despre (propriul) sfârșit.

4. Deci suntem mai răi decât iudeii noi care urmăm lumea ce fuge, noi care uităm de timpurile viitoare, noi care râvnim după cele prezente, noi care nu ne temem deși stăm deja așezați la judecata însăși, noi care nu-l întâmpinăm pe Domnul ce a venit deja, noi care dorim să păstrăm moartea în loc să voim învierea morților, noi care vrem să fim robi, dar nu dorim să împărațim, de vreme ce amânăm pe cât posibil împărăția pentru Domnul nostru. Unde e acel: „Când vă veți ruga, spuneți: *Vie împărăția Ta*”? Deci mai mare e folosul pocăinței pentru noi și trebuie folosit felul leacului după soiul rănii.

5. Să ne pocăim, fraților, să ne pocăim degrabă, pentru că deja nu mai avem timp, deja ceasul ni se apropie de sfârșit, iminența judecății împiedică prilejurile de ispășire. Pocăința să alerge, ca să nu i-o ia înainte judecata, de vreme ce Domnul încă nu a venit, și ne așteaptă încă, și faptul că întârzie (arată) că dorește ca să ne întoarcă pe noi la Sine, nu să (ne) piardă, căci cu o astfel de dragoste întotdeauna a grăit: *Nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu* (Iez 33, 11). Să ne pocăim fraților, și să nu ne speriem de limitele timpului. Creatorul timpului nu știe să fie constrâns de timp. Aceasta o dovedește tâlharul din Evanghelie, care pe cruce și în ceasul morții a smuls iertarea, a înșfăcat viața, a năvălit în rai, a pătruns în Împărăție.

6. Și noi fraților, care nu căutăm de bunăvoie răsplata, să dobândim virtutea de nevoie; să fim judecătorii noștri, ca să nu fim judecați; să dăm dovadă de pocăință, ca să putem îndepărta de la noi osânda. Cea dintâi fericire e să ne bucurăm prin neîncetata siguranță a nevinovăției, care să păstreze neștirbită sfințenia minții și a trupului, să nu sufere vreo întinare necurată a lumii, să nu aibă conștiința vinovată, să nu cunoască vătămarea păcatului, să posede întotdeauna virtutea harului și să trăiască întotdeauna cu speranța răsplătirilor cerești. Dar dacă mintea noastră a fost ținută cu sulița păcatului, dacă se umflă carnea noastră de nelegiuire, dacă fragilitatea umană e distrusă de puroiul păcatelor, atunci leacul pocăinței, de care nu au nevoie cei sănătoși, să fie ajutor celor bolnavi, să se apropie sabia remuşcării, atunci să fie aplicat focul durerii, să fie folosite atunci bandajele suspinului, atunci febra durerilor conștiinței să se risipească, atunci să fie curățate rănilor vinovăției prin lacrimi, atunci bandajele să ștergă mizeria corpului. Să primească deci, să primească leacul amar al pocăinței, cel care nu vrea să-și păstreze sănătatea după datorie. Niciun leac nu e prea aspru pentru cel căruia îi este dragă viața. Doctorul să nu fie lipsit de recunoștință, doar pentru că recheamă la izbăvire prin durere. Cel care păstrează împrumutul nevinovăției, nu plătește dobânda pocăinței. Domnul descoperă această zicând: *Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi (Mt 9, 12)*. Și descoperă ce boală ar avea, zicând: *Nu am venit să chem pe cei drepecți, ci pe păcătoși (Mt 9, 13)*. Ioan recheamă prin pocăință, iar Hristos cheamă prin har. De aceea, Ioan înaintează înzestrat ca o adevărată pildă de pocăință prin veșmânt, prin viețuire, prin loc.

7. Zice: *a venit Ioan Botezătorul și propovăduia în pustia Iudeii, spunând: Pocăiți-vă! (Mt 3, 1-2)*. Ioan vestește pocăința în deșertul Iudeii, care prin nerodnicia sa pierduse cinstirea Legii, lucrarea profetilor, rodnicia părinților și recolta lui Dumnezeu; de aceea pe drept sunt chemate la pocăință pustietățile (lipsite) de învățătură, nu cele (lipsite) de oameni ori locurile (pustii). Strigarea în deșert este acolo unde nu e de față cel ce ascultă.

8. *Iar Ioan avea îmbrăcămintea din păr de cămilă (Mt 3, 4)*. S-ar fi putut îmbrăca în păr de capră, deși nu era necesar pentru cojoc, ci ia părul foarte răsucit al animalului, care nu are nimic drept, nimic plăcut, nimic aspectuos, pe care natura l-a dat pentru o trudă grea, căruia i-a adăugat greutate mari, și l-a predat slujirii celei mai grele. Învățătorul pocăinței trebuia să fie îmbrăcat cu un astfel de veșmânt, ca cei care se abătuseră²⁵ de la dreapta învățătură și ajunseseră cu totul strâmbi din pricina păcatelor felurite, să fie supuși marilor poveri ale pocăinței, să fie înrobiți prin cumplitele chinuri ale ispășirii, să poarte suspinele dureroase ale străpungerii, ca să fie îndreptați și subțiați în chipul acului prin îngustimea pocăinței pentru a intra prin gaura cea largă a iertării, și să fie împlinit cuvântul Domnului, ca să poată trece cămila prin urechile acului (Mt 19, 24).

9. *Hrana erau lăcuste și miere sălbatică (Mt 3, 4)*. Lăcusta, menită să-i pedepsească pe păcătoși, pe drept este reprezentată ca hrană a pocăinței, ca să poată

---

²⁵ Detoserant – lit. se răscuseră.

zbură la cer cu aripile iertării, sărind din locul păcatului în cel al pocăinței. Aceasta a simțit profetul care zicea: *Ca umbra ce se înclină m-am trecut; ca bătaia de aripi a lăcustelor tremur. Genunchii mei au slăbit de post și trupul meu s-a istovit de lipsa milei*²⁶ (Ps 108, 22-23). Ați auzit în ce fel păcatul este scuturat prin pocăință și, precum lăcusta, și-a plecat genunchii ca să poarte poverile pocăinței. Și s-a adăugat mâncarea mierii ca să potolească cele amare ale pocăinței cu dulceața milostivirii.

Omilia a CLXXIII-a – Despre Ioan Botezătorul și Irod

1. Păstorul cel bun își petrece nopțile priveghind și zilele neliniștit ca nu cumva vreun hoț priceput, nici vicleana sălbăticie a lupilor să fie un pericol ori să pregătească ceva vătămător pentru iubita turmă. *Păstorul cel bun*, precum a spus Domnul, *își pune sufletul pentru oile sale* (In 10, 11). Dar și oile bune ascultă cu urechile atente la glasul păstorului lor, urmează întotdeauna hotărârile păstorului și împlinesc toată dorința păstorului lor. Urcă colinele, străbat văile, își schimbă adesea locurile și astfel ajung la pășunile potrivite, scăldate de râuri, umbrite, bune, ascunse, unde află plăcerile și se bucură de cele plăcute.

2. Și voi, fiilor, parte bogată a turmei Domnului, înveșmântată acum cu lâna dumnezeiescă și albă, (înzestrată) de roditorea sămânță cerească cu odrasle gemene, dacă, ascultând glasul nostru ați ajuns adesea la locuri prielnice, la pajiști tihnite, dacă prin răul predicii noastre ați potolit agitația sufletului vostru și arșița setei voastre, dacă la adăpostul învățurii noastre ați găsit odihnă, fiți atenți la cele pe care le rânduim, ascultați cele pe care vi le spunem, aprobați cele pe care le facem, nu potrivit voii voastre, ci potrivit îndrumării noastre. Înțelegeți scopul predicii noastre și fie când vă vorbim de pe această estradă, fie când cuvântăm din scaunul sacerdotal²⁷ din pricina vremii, ca oile bune, ca iubitele turme, iubiți copiii, grăbiți-vă și adunați-vă fără dispreț și cu toată râvna credinței. Nici chiar schimbarea locurilor (largi) cu spații atât de înghesuite și strâmte să nu vă facă leneși sau cârtitori, pentru că nici oaia nu ajunge la stână, dacă rătăcește după placul său, nici învățacelul nu va putea să obțină cunoașterea, dacă pretinde să fie învățat după voia sa. Nici cel bolnav nu își poate niciodată redobândi

---

²⁶ Autorul adaptează textul Vulgatei înlocuind sintagma *propter oleum* cu *propter misericordiam*.

²⁷ Cele două repere indicate în structura: „sive cum dicimus de gradu isto, sive cum de sacerdotali sede pro temporis ratione tractamus” evidențiază distincția dintre un spațiu elevat, al amvonului, de pe care Petru Chrysologul obișnuia să predice, și tronul episcopal sau *cathedra*, de unde episcopii care prezidau celebrarea euharistică predicau șezând pe thronos-ul lor dintr-o poziție mai înaltă în absida altarului cf. Wendy Mayer, „The dynamics of liturgical space. Aspects of the interaction between John Chrysostom and his audiences”, în *Ephemerides Liturgicae*, nr. 111 (1997), p. 110-111. A se vedea și Dragoș Boicu, „*Domine, conserva ecclesiam...*”. *Pastorația hristotică și schisma ioanită*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2022, p. 58-60.

sănătatea dacă va fi îngrijit după propria voie. Dar întrucât predicăm astăzi împotriva lupului sălbatic, luând toiagul păstoresc, să trecem la pericopa evanghelică.

3. Zice: *Și a auzit regele Irod, căci numele lui Iisus se făcuse cunoscut, și zicea că Ioan Botezătorul s-a sculat din morți și de aceea se fac minuni prin el (Mc 6, 14).* Nebunul crede în chip cucernic despre mortul pe care l-a persecutat cu sălbăcie când trăia. *Ioan s-a sculat (din morți).* Și, chiar fără să știe, mărturisește că cel ucis pentru Hristos înviază în Hristos. Irod, ce a făcut sabia ta? Ce ți-a adus cruzimea? Ce a obținut necredința ta, dacă, cum tu însuși spui, cel, pe care crezi că l-a distrus furia ta, s-a întors întru putere și a înviat spre [a împlini] lucrări dumnezeiești. *Ioan s-a sculat (din morți),* precum tu însuși mărturisești: aici nu persoana, ci neputința piere; aici nu Ioan, ci moartea se supune mai degrabă unei astfel de morți, pedeapsa e ridiculizată, călăul e luat în răs, însăși condamnarea nefericitului anchetator e înșelată pentru că cel ucis nu a fost lovit, ci a fost înaintat [într-o stare mai înaltă] .

4. *Ioan Botezătorul s-a sculat din morți și de aceea se fac minuni prin el.* Chiar dacă era dușmanul Legii, totuși acela aflase prin Lege de făgăduința învierii morților, și dacă știa că Ioan va învia, pentru ce l-a mai ucis nebunul? Dacă știa că printr-o astfel de moarte (Ioan) trebuia înălțat pe culmea virtuții dumnezeiești și la o astfel de manifestare a puterii, de ce s-a făcut (Irod) autorul unei astfel de morți? Necredința este mereu cuprinsă de febră, iar cruzimea întotdeauna e stăpânită de nebunie. Furia nu știe că-i lipsește îndurarea, căci se înfurie și asupra sa și adesea se îndreaptă spre altul; se pedepsește singură în timp ce-l lovește pe cel nevinovat și e cu totul fatală pentru sine când înaintează cu cruzime spre cel drept. Iată că Ioan, cum tu însuși zici, trăiește acum în Hristos. Cel ce a venit ca leac tuturor prin darurile cerești s-a întors spre pedepsirea ta.

5. *Alții însă ziceau că este Ilie și alții că este prooroc, ca unul din prooroci. Iar Irod, auzind zicea: Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul; el s-a sculat din morți (Mc 6, 15-16).* Cu adevărat răuvoitor, dar printr-o înțelegere corectă, este el însuși martor al fărădelegii lui și, recunoscându-și răutatea sa, se înfățișează ca acuzator al propriei nelegiuii. *Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul.* A grăit adevărul. Căci precum în Hristos înviază ai Săi, astfel și Hristos suferă El însuși în ei. Și precum cinstea capului se extinde către mădulare, astfel și chinul mădularelor se revărsă spre durerea și suferința capului. *Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul.* Acest rege înțelept – căpetenie de seamă, critic al moravurilor, păstrător al disciplinei, apărător al nevinovăției, pedepsitor al fărădelegilor – spune că l-ar fi decapitat pe Ioan, dar păstrează tăcerea privind motivul pentru care l-a decapitat, ca ticăloșia unei astfel de fapte să nu rușineze puterea regală. Dar evanghelistul o descoperă pentru ca rușinea ucigașului să contribuie la slava celui ucis.

6. Zice: *Irod l-a prins pe Ioan și l-a legat, în temniță, [...] pentru că Ioan îi zicea lui Irod: Nu-ți este îngăduit să ții pe femeia fratelui tău, care încă trăiește. (Mc 6, 17-18).* Căci Irodiada s-a grăbit prin iubire nelegiuită să fie soție ambilor frați, ca prin patimă să dezonoreze iubirea, ca să fie unită Irodiada cu Irod pentru a nu fi diferiți prin nume, cei

ce erau asemănători în fărădelege, apucături și viață și să fie aduși împreună în cuvânt cei pe care rușinea i-a unit în fărădelege – deci această *Irodiadă* *voia să-l omoare* pe Ioan (Mc 6, 19). Irod nu biruia sufletul femeii adultere și se deosebea de ea chiar în privința păcatului. Ea, ca să nu fie dovedită, căuta moartea celui ce o vădea, iar acela (Irod) urmărea să placă spurcatei și, fiind el însuși captiv (poftei), doar l-a arestat pe un drept atât de mare și l-a legat pe cel întemnițat, întrucât cel vinovat nu putea să pronunțe lesne judecata în cazul celui nevinovat.

7. Zice: *Și fiind o zi cu bun prilej, când Irod, de ziua sa de naștere, a făcut ospăț dregătorilor lui și căpeteniilor oștirii și fruntașilor din Galileea, Și fiica Irodiadei, intrând și jucând, a plăcut lui Irod și celor ce ședeau cu el la masă. Iar regele a zis fetei: Cere de la mine orice vei voi și îți voi da. Și s-a jurat ei: Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu* (Mc 6, 21-23). Ce rege nerecunoscător și lipsit de omenie, care nu a dat tot regatul său, ci jumătate pentru o asemenea virtute, pentru o lucrare atât de glorioasă, pentru o faptă atât de memorabilă! Și de ce a mai păstrat pentru sine doar o parte? Pentru că după atâta slavă a casei sale, după atâta sfințenie a familiei lui, după atâta pildă de curăție, el nici nu trebuia să fi existat, să fi fost văzut, să fi trăit. Deci, acea fiică a nelegiuirii, nu a naturii, nu aleargă grabnic spre mamă, ci spre însăși cloaca fărădelegii sale, ca, după ce umblase toată moale, toată dezlănată, să se întoarcă sălbatică și crudă și – ca să vorbesc într-o manieră artistică – să recite o tragedie abominabilă care completează în chip foarte rușinos comedia.

8. Deci: *a zis mamei sale: Ce să cer? Iar Irodiada i-a zis: Capul lui Ioan Botezătorul. Și intrând îndată, cu grabă, la rege, i-a cerut, zicând: Vreau să-mi dai îndată, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul. Și regele s-a mâhnit adânc, dar pentru jurământ și pentru cei ce ședeau cu el la masă, n-a voit s-o întristeze. Și îndată trimițând regele un paznic, a poruncit a-i aduce capul. Și acela, mergând, i-a tăiat capul în temniță, l-a adus pe tipsie și l-a dat fetei, iar fata l-a dat mamei sale* (Mc 6, 24-28). Astfel judecă mintea copleșită de beție, dezlegată de vin, înecată în toate chipurile în rătăcirea beției. *Dă-mi capul lui Ioan* (Mc 6, 25). Sămânța șarpelui cere capul omului căruia știa că îi fusese predat capul său prin osânda dintru început, când Dumnezeu a zis: *Acesta va zdrobi capul tău, iar tu îi vei zdrobi călcâiul* (Gen 3, 15).

9. Întinderea pericopei ne-a adus departe și profunzimea nesfârșită a acestui pasaj ne-a purtat îndeajuns de adânc. Azi amânăm cele ce urmează, ca nu cumva, grăbind predica pentru a ajunge la sfârșit, să treacă peste cele ce trebuie discutate pe larg. La finalul cuvântării noastre vă încredințăm aceasta: zadarnic se mișcă șarpele iute, căci acest Ioan al nostru a omorât toate odraslele șarpelui cel vechi, și le-a distrus prin curgerea sângelui său când a fost ucis.

Omilia a CLXXIV-a – A doua despre același subiect

1. Precum odinioară cerul și pământul, tot așa astăzi auzul vostru împreună cu mine se înfricoșează și se sperie de bucatele sângeroase ale cinei lui Irod și de ospățul cel

sălbatic. Zice: *Irod, de ziua sa de naștere, a făcut cină*²⁸ (Mc 6, 21). Bine (zice) cină, pentru că această zi de naștere nu e asociată luminii, ci întunericului în care s-a născut fiul nopții, nu al zilei. Zice: *de ziua sa de naștere, a făcut cină dregătorilor lui și căpeteniilor oștirii și frunțașilor din Galileea* (Mc 6, 21). Ce face întotdeauna necredința neglijentă și oarbă? Cheamă toate autoritățile, ca pe mulții tovarăși la ospetele sale să-i facă tot atâția nenumărați martori ai fărădelegii sale; și ca pe cei responsabili de ordine să-i aibă tot atâția judecători pentru nelegiuirile sale.

2. Zice (Scriptura): *Și fiica Irodiadei, intrând și jucând, a plăcut lui Irod* (Mc 6, 22). Ea este pe potriva neamului ei nerușinat de vreme ce plăcea și mai nerușinatului tată. De fapt, dintr-un adulter nu se putea fi ivi decât o făptură imorală care cu pașii frânți, cu trupul dezlânat, cu membrele dezarticulate, cu carnea legănată cu meșteșug, cu deplina urătenie să devină foarte frumoasă pentru tatăl ei. Și atunci Irod credea că este într-adevăr fiica sa când o vede astfel, iar dacă ar fi văzut-o un pic mai rușinoasă ar fi considerat-o vreo străină. Atunci șarpele se ascundea în femeie, care, unduindu-se cu mișcări sinuoase, a turnat veninul ucigător din tot trupul (ei) ca nebunia să rănească mințile oaspeților, veninul (să le otrăvească) corpurile, oamenii să fie preschimbați în bestii, și astfel nu au mai băut vin, ci sânge, nici nu s-au mai hrănit cu pâine, ci cu cărnuri de oameni ca niște nebuni. Fără îndoială, astfel i-a transformat pe cei cărora le-a adus atunci capul lui Ioan cu sângele aburind, ca să fie confirmat cântul psalmistului: *Dat-au trupurile celor cuvioși ai Tăi, fiarelor pământului. Vărsat-au sângele lor ca apa* (Ps 78, 2-3).

3. Iată ce nasc ospetele care țin toată noaptea. Iată unde duce vinul dobândit cu cumpătare, dar băut fără măsură. Iată unde este aruncată carnea, când nelegiuirea desfrânării e stărnită prin aprinderile poftelor. De ce, mă rog, e apăsată de atâtea îmboldiri? Nefericita carne se îndreaptă spre propria distrugere prin căderile ei, precum prorocul mărturisește când spune: *Pentru ce vă ridicați asupra omului? Căutați toți a-l doborî, socotindu-l ca un zid povârnit și ca un gard surpat!* (Ps 61, 3). Zăcea în Irod carnea zdrobită de beție, prizonieră băuturii, care, fiind stărnită de desfrânare, deopotrivă ațâțată și batjocorită de dezământ, ar promite orice i-ar fi cerut ticăloșia.

4. Zice: *Cere de la mine ce voiești, și îți voi da ție. Și s-a jurat ei* (Mc 6, 22-23). Jură ticălosul, în timp ce renunță la orice este propriu cinstei și virtuții. *Cere de la mine ce voiești*. Ce poate să ceară desfrânarea, dacă nu curmarea nesticăciunii, pieirea curăției și moartea sfințeniei care îi este mereu opusă? *Dă-mi mie capul lui Ioan* (Mc 6, 25). Dacă, potrivit apostolului, capul bărbatului e Hristos (ICo 11, 3), atunci șarpele cel prea vechi încerca acum cu o nouă gură să-lucidă pe Domnul Hristos. *Dă-mi mie capul lui Ioan*. Atunci, prin capul slujitorului balaurul cel lacom pregusta însetat pătimirea

---

²⁸ Deloc întâmplător, autorul folosește termenul „cenam” pentru a descrie ospățul aniversar organizat de Irod Antipa, formă găsită în textul scripturistic din varianta latină Vulgata, și care redă cât se poate de fidel termenul δεῖπνον din originalul grec.

Domnului. *Dă-mi pe tipsie*. De ce pe tipsie? De ce porți în chip prețios pe cel pe care îl ucizi în mod disprețuitor, dacă nu pentru [a arăta] că *scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui* (Ps 115, 15). Nu faci ceea ce vrei după bunul plac pentru că rânduiala cerească lucrează altfel decât voiești. De aceea, atunci în acea peșteră sinistră, nu în sala regelui, atunci sălbatica nebunie, când a văzut capul martirului, l-a considerat hrana sa, și, când a privit însetată la licoarea sfântului sânge, l-a considerat băutura sa; cu toată gura și cu toate fălcile se forțează și încearcă să devoreze hrana cruzimii sale.

5. Dar Ioan vine stând în cele înalte, ca făclia deasupra sfeșnicului, ca să alunge întunericul, cum zice Domnul: *Acela era făclia care arde* (In 5, 35). Ioan vine ca judecător ce strălucește pe scaunul de judecată, ca cel ce muștră adulterul, ca să demaște și să condamne pe ucigaș, și, (deși) când trăia, în chip prea cucernic îl chemase la pocăință pe incestuos și îl cruțase spre iertare, cel ucis îl va condamna în cele din urmă pe ucigaș. Ce iertare, vă întreb, merita cel ce în moartea lui Ioan a distrus într-un mod atât de crud însăși pocăința? Ați alergat în zadar Irod, Irodiada și fiica Irodiadei, ale căror nume sunt unite nu prin afecțiune, ci în nelegiuire; voi ați crezut prea nebunește că glasul poate fi amuțit. *Eu sunt*, zice, *glasul celui care strigă în pustie* (In 1, 23). Glasul nu poate fi ucis, ci strigă și mai tare eliberat de îngrădirile trupului. Astfel și glasul lui Abel răsună mai tare, pătrunde mai tare, insistă mai tare spre cer prin sângele care fusese deja vărsat.

6. Astfel, Ioan strigă acum în toată lumea (demascând) crima voastră, o vestește în toate veacurile și o face cunoscută în toate neamurile. Iată, prin capul lui Hristos e slăvit Ioan, despre care era crezut că a fost decapitat. Iată că astăzi când ai sfârșit (aniversarea) ta, acela a cucerit pentru sine nașterea din cer, deoarece când ziua ta de naștere a ajuns la final, atunci sfârșitul aceluia a devenit zi de naștere. Căci cel drept începe să trăiască chiar atunci când se învrednicește să fie omorât pentru Hristos. Prin această moarte viața martirului va fi transformată, nu e răpită de moarte. Ba mai mult, cel ce a murit pentru Aceasta, este lipsit de moarte ca să trăiască în veșnicie.

7. Iată, tu (Irod) zaci în moarte, iar Ioan, deși a fost ucis, trăiește. Tu ai pierdut purpura cea vopsită, iar Ioan este întotdeauna îmbrăcat în chip glorios cu purpura ce scânteiază de sângele său. Oaspeții tăi sunt acum părtași în pedepse, iar Ioan se bucură la masa cea cerească cu cetele îngerești. Acela aude continuu armoniile cerești, dar tu auzi mereu gemetele și șuieratul iadului. Acela, (fusese) oferit plată pentru desfrânata ta și pentru dansatoarea ta, dar acum e cinstit cu Împărăția și cu răsplătirile cerești, în vreme ce tu ți-ai agonisit răsplata sentinței tale în iad cu fiica ta.

8. Iosif și-a lăsat în urmă haina când fugea de femeia adulteră, iar Ioan ca să nu o vadă pe femeia adulteră, își leapădă chiar și trupul. Pentru a nu comite adulter Iosif a preferat mai degrabă temnița, iar ca să mustre adulterul Ioan a înlocuit deșertul cu închisoarea. Iosif a descoperit visele și a scăpat din moarte, Ioan a primit moartea ca să-l descopere pe Fiul lui Dumnezeu. Pregătind pâinea pământească, Iosif a dobândit cinstie și un colan de aur. Ca să arate credincioșilor Pâinea cea cerească – potrivit aceluia

(cuvânt): *Eu sunt pâinea* (cf. *In* 6, 35, 41), Ioan a dobândit cununa sângeroasă a martiriului.

9. Pe drept acest Ioan e cel mai mare dintre toți născuți din femeie, care nu doar a acuzat femeile adultere, ci, din dragostea pentru feciorie, a trecut chiar și peste conviețuirea legitimă cu femeile. Și dacă Ioan, cel atât de mare, atât de virtuos, s-a separat de femei printr-un astfel de deșert, și tot nu a scăpat de pericolele femeilor, cine este cel care trăind între femei crede că va scăpa fără cea mai mare osteneală și fără cea mai marea prudență, dacă nu cel care este hrănit de Duhul Sfânt?

Omilia a CLXXIX-a – [Despre Sfântul Ioan Botezătorul]²⁹

1. Am arătat adesea în cuvântări că fericitul Ioan a fost vestitorul vestitorilor lui Hristos, martorul martorilor, cel dintâi dintre adepții Săi. Atunci de ce întrebă vestitorul, de ce se îndoiește martorul, de ce nu cunoaște adeptul? *Tu ești cel ce are să vină, sau să așteptăm pe altul?* (*Mt* 11, 3) Ioane, bărbat desăvârșit, tu întrebi dacă Acela, pe Care deja L-ai vestit că a venit, fiind încă în pântecele maicii (tale), este Hristos ce urmează să vină? Ioane, cuvintele tale sunt: *Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii!* (*In* 1, 29) Și când S-a supus mâinilor tale pentru a Se boteza, tu ai spus: *Eu am nevoie să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?* (*Mt* 3, 14) Oare nu ești tu cel ce între curgerile Iordanului ai auzit glasul Tatălui zicând: *Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru care am binevoit* (*Mt* 3, 17)? În orice caz, dintre oameni doar tu ai văzut că Sfântul Duh s-a pogorât din ceruri asupra lui în chip văzut. Tu ești cel ce ai cuprins cu urechile pe Tatăl, cu mâinile pe Fiul, cu ochii pe Sfântul Duh într-o singură clipă de (manifestare) a puterii singulare. Și după acestea tu mai întrebi dacă El este Hristos sau dacă ar fi altul ce urmează să vină? Și L-ai întrebat prin ucenici ca să ți-i opui ca martori ai îndoielii (tale), judecători ai neștiinței (tale), dovezi ale nestatorniciei (tale), acuzatori ai inconsecvenței (tale)? Ioane, într-atât a înspăimântat temnița acea minte nebiruită a ta, lanțurile au zdrobit-o, nedreptatea a tulburat-o, frica a trântit-o la pământ, persecutorul a asuprit-o, grija morții a dărâmat-o, încât să devii pildă a slăbiciunii tocmai tu care te-ai arătat model al virtuților? În cele din urmă, de unde va veni martiriul (tău), Ioane, dacă cineva se va îndoii de Domnul sau L-ar tăgădui? Ne tulburăm, Ioane, ne tulburăm cei ce te laudăm și suntem arătați ca martori mincinoși, cum zice apostolul, noi care am mărturisit că în tine sălășluiesc toate virtuțile, dacă o astfel de slăbiciune te-a cuprins și te-a luat captiv. Deci răspunde, Ioane, ajută-ți ție, ajută-ne nouă, spune pentru ce tu, cel ce știai, i-ai trimis să întrebe.

2. Să luăm aminte, fraților, să luăm aminte mai profund și să ascultăm nu doar cu urechile, ci și cu inimile ceea ce răspunde aici Ioan. Ioan zice: „Dacă pe când eram încă în pântece am vestit pe dată că Hristos se naște, să fi fost oare acum cuprins de valul

---

²⁹ *Sermo 179 (extravagans XIV): De sancto Iohanne Baptista*, titlul acestei omilii, restituite de către Alejandro Olivar în baza cercetărilor lexicale și stilistice, îi aparține savantului benedictin.

îndoielilor, auzind lucrările Lui, lucrările care îl mărturisesc ca Dumnezeu? Să nu fie! Pricina întrebării mele e aceasta: ucenicii mei, care au văzut cinstea de care mă bucur, care au fost admiratori ai vieții mele, care m-au auzit învățând pocăința, iertând păcatele, făgăduind venirea Împărăției cerești în Cel ce avea să vină, s-au pregătit astfel să fie legați în lanțuri, să stea împreună cu mine în temniță, să ia parte la pedepse, și fie părtașii morții, încât nu l-ar fi văzut pe Domnul meu, pentru Care i-am pregătit pe ei. Ar fi urmat astfel pe învățătorul pocăinței, părăsind pe Dătătorul harului, ca prin necunoștință [să se considere] următorii mei, încât să nu știe că agoniseala robului aparține Stăpânului. Deci i-am trimis ca să le arăt cele cerești, să-i îndrum la cele dumnezeiești, să-i predau lui Dumnezeu, să-i restituie Ziditorului. I-am trimis ca din lucrările Lui să-L mărturisească pe Hristos, despre Care au auzit din cuvintele mele, și, urmând eu să mor, să nu piară și ei pentru Domnul meu. I-am trimis la Cel care știa bine de ce îi trimiseseam. I-am trimis la Cel ce cercetează inimile, i-am trimis la Cel ce cunoaște inimile. I-am trimis la Cel care era în mine cu mine. I-am trimis, ca deslușindu-L pe Dumnezeu în lucrări, să nu se smintească cu privire la umanitatea (Lui). I-am trimis ca să nu-i tulbure înfățișarea omenească pe cei pe care semnele puterii dumnezeiești trebuiau să-i întărească.

3. Prin urmare, știind Domnul de ce i-am trimis, le dă răspuns prin lucrări înaintea cuvintelor. *Mergeți și spuneți lui Ioan cele ce auziți și vedeți: Orbii își capătă vederea și schiopii umblă, leproșii se curățesc și surzii aud, morții înviază și săracilor li se binevestește. Și fericit este acela care nu se va sminti întru Mine (Mt 11, 4-6)*. Fraților, am înțeles poticnirea aceloră căroră le-o vindecase Hristos prin lecurile puterilor (miraculoase) când spune: *fericit este acela care nu se va sminti întru Mine*. Domnul îi mustră astfel pe ucenicii lui Ioan, nu pe Ioan, căci dacă i-ar fi reproșat lui Ioan, i-ar fi încredințat aceste (cuvinte): Fericit ești, dacă nu vei fi smintit întru Mine. Dar când spune: *fericit este acela care nu se va sminti întru Mine*, spune la modul general, se adresează multora, spune celor trimiși, nu învățătorului, ca să nu se smintească de vederea Omului, Care prin mărturia lucrărilor se arată Dumnezeu.

4. De fapt, ca cei ce-L ascultă să nu aibă suspiciunea îndoielii în privința lui Ioan, (Domnul) arată cu multe laude tăria și perseverența lui și îi încredințează prin multe exemple, când spune: *Ce-ați ieșit să vedeți în pustie? Oare trestie clătinată de vânt? (Mt 11, 7)* Aceasta înseamnă: dacă Ioan ar urmări cu stăruință deșertăciunea slavei și pofta, s-ar fi îndreptat spre mijlocul cetăților între vocile captive ale celor ce iau prizonieri, devenind el însuși rob șoptelilor arzătoare ale celor ce-l laudă. Dar acum în pustie ce să privească dacă nu cerul? Ce să aștepte dacă nu pe înger? Cui stă înaintea spre a fi bineplăcut dacă nu doar lui Dumnezeu? Cel ce nu dorește să fie laudat, nu poate fi preschimbat. Statornicia îl va ține tare pe acela, pe care lauda nu îl va stăpâni. Virtutea nu îl va părăsi pe acela, pe care fastul nu îl stăpânește.

5. Și de aceea adăugă: *trestie clătinată de vânt*. A dat un exemplu potrivit pentru cel ce ezită. Trestia firavă în tulpină, goală pe dinlăuntru, lipsită de rezistență, fără ramuri, săracă în vârstă, fără apărare la vârf, e înclinată de vânt și mânată de furtună,

oriîncotro bate, e aplecată de înălțimea ei mlădioasă. Dar Ioan (era) tare în Dumnezeu, înrădăcinat în Hristos, plin de Duhul Sfânt, puternic în virtute, preaînalt în sfințenie; el nu putea fi încovoiat sau preschimbat nici de adierile celor ce-l laudă, nici de furtunile celor ce-l critică, nici de vârtejul amenințărilor, nici de gădilarile plăcerilor, nici de vijeliile pătimirilor.

6. A adăugat: *Dar de ce ați ieșit? Să vedeți un om îmbrăcat în haine moi? (Mt 11, 8)*. Cei îmbrăcați în veșminte moi fug de cele aspre, se sperie de cele dure. Destinși prin lux, plutind în mățăsurii, ei nu pot să poarte platoșa virtuții, și astfel, goliți de puteri, lipsiți de libertate, sunt preschimbați în fața situațiilor, în fața persoanelor, în fața vremurilor. Dar Ioan înăsprit de cojoc, îmbărbătat de pustie, întărit prin postire, uscat prin sete, nu a avut motiv ca să se supună în fața persoanelor, să se complacă circumstanțelor, ori să-și vândă credința. Pe drept spune Domnul despre el: *Atunci de ce-ați ieșit? Să vedeți un proroc? Amin zic vouă, și mai mult decât un proroc (Mt 11, 9)*. Ioan e mai mult decât un proroc pentru că Ioan se învrednicește și să-L vadă și să-L atingă pe Hristos despre Care prorocii profețiseră că vine, și, mai mult de atât, este singurul care se învrednicește să-L arate lumii ce pierea pe Mântuitorul lumii.